

Til skoler og skoleeiere i Buskerud

Informasjon om nytt kapittel 9A i opplæringsloven

Nytt kapittel 9A i opplæringsloven trer i kraft fra 1. august 2017. Det nye regelverket skal styrke elevenes rettigheter, og skal sørge for at saker som gjelder skolemiljø blir håndtert raskere, tryggere og enklere. Fylkesmannen i Buskerud vil i denne informasjonen kort gå gjennom hovedtrekkene i de nye bestemmelsene.

Et trygt og godt skolemiljø med nulltoleranse mot krenkelser

Det følger av § 9A-2 at «*Alle elever har rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, trivsel og læring.*» Denne bestemmelsen er en videreføring av den gamle § 9a-1, men det er noen språklige endringer. Det er fortsatt elevens opplevelse som er avgjørende for om eleven har et «trygt og godt» skolemiljø.

Med det nye kapittel 9A har lovgiver lovfestet nulltoleranse mot krenkelser som mobbing, vold, diskriminering og rasisme i § 9A-3. Skolen skal ha nulltoleranse mot krenkelser både fra elever og fra ansatte ved skolen. Som i tidligere § 9a-3, er ikke «mobbing, vold, diskriminering og rasisme» en uttømmende liste over former for krenkelser som skolen skal ha nulltoleranse mot. Disse er bare ment som eksempler på handlinger som oppfattes som krenkelser. Vi minner om at det er den enkelte elevs oppfatning av om han eller hun har et trygt og godt skolemiljø som skal legges til grunn.

Det fremgår av § 9A-1 at virkeområdet for kapittel 9A er for elever i grunnskolen og i den videregående skolen. Kapitlet gjelder også for elever som deltar i leksehjelpsordninger og SFO. Bestemmelsene om ordensreglement og bortvisning gjelder imidlertid ikke for leksehjelpordninger og i SFO. Som tidligere gjelder kapittel 9A også på skoleveien, i skolebussen og på skolens arrangementer utenfor skolens område. Det er verdt å merke seg at retten til et trygt og godt skolemiljø gjelder uavhengig av om det er forhold utenfor skoletid som gjør at eleven ikke har det trygt og godt på skolen.

Informasjonsplikten

Det følger av § 9A-9 første ledd at skolen skal informere elever og foreldre om rettighetene de har etter kapittel 9A. Skolen må informere om aktivitetsplikten skolen har etter § 9A-4 og om mulighetene elevene har til å melde saken til Fylkesmannen etter § 9A-6.

Den nye bestemmelsen skal sikre at elever og foreldre får nok informasjon til å kunne vurdere om elevens rettigheter er oppfylt, samt hvordan de kan gå frem for å sikre at rettighetene oppfylles. Skolen må selv vurdere når generell informasjon gis elever og foreldre. Dette kan gjøres i forbindelse med foreldremøter, utviklingssamtaler eller på fellesmøter. Der det oppstår konkrete situasjoner, er det viktig at skolen sørger for at informasjon blir gitt.

Informasjonen skal være tilgjengelig for alle. Dette innebærer at informasjonen må gis på en forståelig måte. For elever og foreldre som ikke har tilstrekkelig kunnskap i norsk, kan tolk eller skriv på andre språk enn norsk benyttes. Det er ikke tilstrekkelig å gi informasjon om kapittel 9A til elevene ved skolen for at de skal videreformidle den til foreldrene.

Aktivitetsplikten

Dagens handlingsplikt etter § 9a-3 andre ledd videreføres med en aktivitetsplikt i § 9A-4. Skolens aktivitetsplikt kan deles inn i fem delplikter:

- Plikten til å følge med
- Plikten til å gripe inn
- Plikten til å varsle
- Plikten til å undersøke
- Plikten til å sette inn tiltak

Skolen må sørge for at involverte elever blir hørt i saken. Hva som er best for elevene skal være et grunnleggende hensyn i skolens arbeid.

Det er i § 9A-5 innført en skjerpet aktivitetsplikt dersom det er en som er ansatt ved skolen som krenker en elev. Dersom det er en ansatt ved skolen som har mistanke eller kunnskap om at en annen ansatt krenker en elev, skal vedkommende varsle rektor straks. Rektor skal varsle skoleeier. Dersom det er en i skoleledelsen som krenker en elev, skal den som fikk mistanke eller kunnskap selv varsle skoleeier direkte.

Aktivitetsplikten innebærer at skolen og skoleeier ikke kan gi seg før eleven har det trygt og godt på skolen.

Dokumentasjonsplikten

Skolens vedtaksplikt etter § 9a-3 tredje ledd fjernes og erstattes med en dokumentasjonsplikt. Skolen skal etter § 9A-4 sjette ledd lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå:

- Hvilke problemer tiltakene skal løse
- Hvilke tiltak skolen har planlagt
- Når tiltakene skal gjennomføres
- Hvem som er ansvarlig for gjennomføring av tiltakene
- Når tiltakene skal evalueres

Videre fremgår det av syvende ledd at skolen skal dokumentere hva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikten etter § 9A-4 første til femte ledd. Kravet retter seg ikke mot rutiner eller planer for hvordan aktivitetsplikten skal gjennomføres, men hva skolen gjør for å oppfylle aktivitetsplikten. Dokumentasjon av for eksempel delplikten «følge med» vil være knyttet til aktiviteter som omfatter flere elever, grupper eller hele elevgruppen ved skolen. Det er ikke formkrav til dokumentasjonsplikten etter syvende ledd, utover at den må være skriftlig og finnes på et slikt format at den kan tas ut eller på annen måte overleveres til Fylkesmannen ved tilsyn eller en enkeltsak.

Håndhevingsordningen

Lovgiver har i nytt kapittel 9A innført en ny håndhevingsordning i § 9A-6, der det er Fylkesmannen som er håndhevingsorgan. Dersom en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan elev eller foreldre ta saken opp med Fylkesmannen etter at saken er tatt opp med rektor.

Hvis saken ikke er tatt opp med rektor, eller det har gått mindre enn fem dager siden saken ble tatt opp med rektor, skal Fylkesmannen avvise saken. Fylkesmannen skal også avvise saken dersom eleven ikke lenger går på den skolen saken gjelder.

Fylkesmannens myndighet som håndhevingsorgan er å avgjøre om skolens aktivitetsplikt etter §§ 9A-4 og 9A-5 er oppfylt. Hvis Fylkesmannen kommer til at skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten sin, kan Fylkesmannen vedta hva skolen skal gjøre for å sørge for at eleven får et trygt og godt skolemiljø. Det skal settes en frist for gjennomføring av vedtaket, og Fylkesmannen skal følge opp saken. Fylkesmannen har blant annet hjemmel til å ilegge tvangsmulkt. Fylkesmannens avgjørelse er et enkeltvedtak som elev/foreldre har klagerett på. Skoleeier har ikke klagerett.

Samlinger om nytt kapittel 9A

Fylkesmannen vil 28. og 29. september 2017 holde fire samlinger om nytt kapittel 9A for kompetanseheving på regelverket. Samlingene vil legges til områdene Drammen, Kongsberg, Ringerike og Hallingdal. Hold av datoene. Invitasjon med påmeldingsfrist kommer snart.

Tiltak og satsinger for et godt læringsmiljø

Det er en rekke statlige satsinger som skal bidra til kompetanseutvikling for barnehager, skoler, myndighet og eiere om mobbing og andre krenkelser. Disse kan du lese mer om på Utdanningsdirektoratets nettsider:

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/laringsmiljo/psykososialt-miljo/tilbud-om-kompetanseutvikling-miljo-og-mobbing/>

Departementet har også innført en ny modell for kompetanseutvikling i skolen, beskrevet i «Meld. St. 21 (2016–2017), Lærelyst – tidlig innsats og kvalitet i skolen». Modellen består blant annet av en desentralisert ordning for etterutdanning, der statlige midler tildeles regionale kompetansenettverk etablert mellom skoleeiere og universitet/høyskoler. Midlene skal bygge opp under skoleeier sitt ansvar for kvalitetsutvikling og stimulere til et langsiktig samarbeid mellom kommuner i kompetansenettverk og universitet/høyskoler (UH-sektoren).

Det er skoleeier som er ansvarlig for å sikre at skolene er i stand til å håndtere det nye regelverket om mobbing og at elevene får oppfylt sin rett til et godt og trygt skolemiljø.

På Læringsmiljøsenderet, UIS, sine nettsider finnes artikler, hefter, filmer og annet stoff om læringsmiljøarbeid og forskningsbaserte tiltak som forebygger krenkelser og mobbing: <http://laringsmiljosenteret.uis.no/>

Med hilsen

Anita Rolland F. Fuglesang
Fungerende avdelingsdirektør

Silje Therese Nyhus

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten underskrift